

	Mannen	Vrouwen
Ongehuwden	185.247	186.651
Gehuwden (inclusief gescheidenen van tafel en bed)	116.514	122.108
Gehuwd geweest zijnde	9.451	18.400

Totaal 311.212 327.159

of totaal 638.372 personen. (Totaal 1 hoger dan specificatie.)

Ingedoeld naar den leeftijd, geeft de statistiek de volgende cijfers:

Geboren	Leeftijd	Mannen	Vrouwen	Totaal
1930-1921	tot 10 jaar	73.019	69.681	142.700
1920-1911	10 tot 20 jaar	63.798	61.445	125.243
1910-1901	20 tot 30 jaar	52.905	56.029	108.934
1900-1891	30 tot 40 jaar	39.256	44.779	84.035
1890-1881	40 tot 50 jaar	30.204	34.981	65.185
1880-1871	50 tot 60 jaar	24.204	28.121	52.325
1870-1861	60 tot 70 jaar	16.948	19.293	36.241
1860-1851	70 tot 80 jaar	8.477	9.831	18.308
1850 en daarv.	80 j. en ouder	2.402	2.999	5.401

311.213 327.159 638.372

Rekening houdende met de gepubliceerde gegevens der vorige volkstellingen, kunnen we nu de volgende vergelijkende overzichten opstellen:

Toename der bevolking van Nederland en van het ledental der Geref. Kerken.

	A. Bevolking Nederland	Toename in % sinds 1899	Leden Geref. Kerken	Toename in % sinds 1899
31 Dec. 1899	5104.137		361.129	
31 Dec. 1909	5858.175	14,77	491.451	36,09
31 Dec. 1920	6865.314	34,50	571.834	58,35
31 Dec. 1930	7935.565	55,47	638.372	76,77

	B. Bevolking Nederland	Leden Geref. Kerken
Toename per ultimo 1909 in procenten van 1899	14,77	36,09
Toename ultimo 1920 in procenten van 1909	17,19	16,36
Toename ultimo 1930 in procenten van 1920	15,59	11,63

Kunnen wij nu dit cijferbeeld als betrouwbaar materiaal aanvaarden? Ik meen deze vraag ontkennend te moeten beantwoorden. De sterke toename van 1899 op 1909 is onwaarschijnlijk, in deze jaren deed zich geen bijzondere gebeurtenis voor, welke deze toename zou kunnen motiveren. En ook de vrij sterk gedaalde procentuele vooruitgang van 1930 op 1920 is evenmin acceptabel.

Daarbij dient ook aandacht geschonken aan de sterke verschillen tusschen de volkstellingscijfers en die van ons Jaarboek. Om niet te uitvoerig te worden, geven wij alleen deze cijfers:

	Ledenaantal Gereformeerde Kerken. Volgens de cijfers der volkstelling	Volgens het kerkelijk Jaarboek
Ultimo 1920	571.834	499.258
Ultimo 1930	638.272	569.145

Beide malen een verschil van rond 70.000 leden, welke de volkstelling méér geeft dan ons Jaarboek.

Men kan slechts gissen naar de oorzaken dezer verschillen. Stellig noemen zich velen Gereformeerde en geven zich op tot de Gereformeerde Kerken te behoren, die inderdaad op onze ledenlijsten niet voorkomen. Het misbruik door allerlei groepen van den naam „Gereformeerde“ werkt op de statistiek funest. En de deskundigheid ter zake van de tellers, die van voorlichting moeten dienen, is gewoonlijk gering.

Slechts één gegeven der bevolkingsstatistiek is m.i. hier bruikbaar, en wel de indeeling der bevolking naar de leeftijden, waaruit de meerdere of mindere kinderrijkdom der verschillende gezindten kan worden afgeleid. Het volgende vergelijkende overzicht geeft daarvoor een beeld.

	Cijfers per 31 Dec. 1930	Totaal aantal personen (a)	Waarvan b in 10 jaar (b)	procenten van a
Nederlandsch Hervormd	2.732.333		494.557	18,10
Roomsche Katholieke	2.890.022		698.539	24,17
Gereformeerde Kerken	638.372		142.700	22,35
Nederlandsch en Portugeesch Israëlieten	111.917		15.234	13,52
Geheele Nederlandsche bevolking	7.935.565		1.675.248	21,11

Uit deze cijfers mag worden geconcludeerd, dat, althans per ultimo 1930, de Gereformeerden wat het

kinderaantal betreft, achterstaan bij de Roomsche Katholieken, welke een beduidend hooger percentage geven, doch dat zij 1,24 % uitgaan boven het gemiddeld kinder-cijfer der geheele bevolking.

Hoe deze kindercijfers per ultimo 1937 zijn, is onbekend. Met vrij groote zekerheid kan echter worden verwacht, dat de cijfers der volkstelling 1940 een belangrijk ongunstiger beeld zullen bieden, daar het algemeene geboortecijfer in ons land, dat zich voor 1930 op 23,12 per duizend stelde, in 1937 tot 19,8 per duizend is gedaald.

Gaan wij thans na, welke gegevens betreffende onze kerkelijke bevolking geboden worden door het Jaarboek onzer kerken.

We zouden daarbij gaarne ook de cijfers der provincies in onze beschouwing willen betrekken, welke inderdaad van betekenis zijn. Doch, om niet te uitvoerig te worden, volstaan we met de totaalcijfers der gereformeerde kerkelijke bevolking van ons land nader te bezien.

Daartoe moge de volgende staat dienen, welke uit de Jaarboekcijfers is afgeleid:

Ledenstatistiek volgens het Jaarboek.

Jaar	Aantal bel. leden	Toename sinds den vorigen datum in %	Aantal doop. leden	Toename sinds den vorigen datum in %	Doop. leden in % v. taant. leden
1920	225.935		273.323		54,75
1925	251.861	25,926	288.934	15,611	5,71
1930	274.064	22,203	295.081	6,147	2,13
1935	303.181	29,117	307.582	12,501	4,24
1937	315.238	12,057	311.639	4,057	1,32
1920	225.935		273.323		
1937	315.238	89,303	311.639	38,316	14,02

Nu moet ten opzichte dezer cijfers eveneens in het oog worden gehouden, dat zij niet geheel nauwkeurig zijn te achten. Het Jaarboek deelt mede, dat de statistische tabel berust op de door de kerken verstrekte cijfers, terwijl voor de kerken, die geen opgave zonden, de oude cijfers zijn genomen. Doch we meenen, dat over het geheel genomen, de cijfers bruikbaar zijn, een vrij juist beeld vertoonen en ongetwijfeld meer betrouwbaar zijn dan die der Rijksstatistiek.

Wat zien wij nu uit deze cijfers?

De geringe toename van het aantal doopleden in verhouding tot dat der belijdende leden springt in het oog. Terwijl de belijdende leden in 17 jaar met bijna 40 pct. toenamen, is het aantal doopleden met slechts 14 pct. toegenomen. Uiteraard wijst dit cijfer niet uitsluitend op de verminderde geboorten; voor de jaren van 1925 tot 1930 is, zowel bij belijdende leden als doopleden, de invloed van het uitdreden der Geelkerken-groep op te merken; ook keeren meerderen aan de kerk den rug toe; de toename van den gemiddelden levensduur der bewoners oefent eveneens invloed op de cijfers; doch het verschil van 26 pct. moet, dat kan met zekerheid worden geconstateerd, toch wel in hoofdzaak aan het geringer nataliteitscijfer worden toegeschreven.

De samenstelling onzer kerkelijke bevolking vertoont hetzelfde beeld als dat onzer landsbevolking. Einde 1920 waren van de 6.865.314 inwoners van ons land er 3.534.980, of 51,49 pct. onder de 25 jaar, ultimo 1937 telde men 8.639.539 inwoners, waarvan er 4.191.852, of 48,52 pct. jonger dan 25 jaar waren. En bij onze kerken is voor de eerste maal, bij het einde van 1937, het doopledental tot beneden de helft van het totaal der leden gedaald.

Duidelijke taal spreken de onevenredige cijfers betreffende de toename van de aantallen belijdende- en doopleden. Vrij gezond zou de toestand zijn, indien de toename voor beide groepen relatief nagenoeg gelijk zoude zijn. Nu echter over de beschouwde 17-jarige periode een zóó belangrijk toenameverschil moet worden geconstateerd, zijn de cijfers ongunstig te achten.

Indien dit proces doorwerkt, dan zal voor onze kerken hetzelfde gelden als voor de landsbevolking: de levensduur moge zijn toegenomen, het sterfensmoment komt zeker.

Het sterftecijfer, dat in 1937 voor ons land 8,8 per 1000 inwoners bedroeg, en reeds eenigszins boven het laagste punt, 8,4, uitgaat, zal binnen nog weinig jaren verder moeten stijgen en steeds kleiner verschil gaan vertoonen met het geboortecijfer, dat voor 1937 19,8 per 1000 inwoners bedroeg. Het doode punt is dan niet ver meer verwijderd.

En met droefheid moet dus onze conclusie zijn, dat de oorzaken der geboortevermindering in West-Europa gedurende de 19e en de 20e eeuw, waarop wij nog

monotoon, geestdoodend, gemaakt en daardoor de arbeidsvreugde weggenomen.

Behalve deze verandering in het wezen van het arbeidsproces is er de laatste jaren gekomen een gebrek aan arbeid. Hoe monotoon de arbeid ook geworden was, hij vereischte toch nog altijd een of meer handelingen, die de totaliteit der persoonlijkheid opvroegen, zijn denken, zijn waarnemen, zijn reageren en daardoor zijn psyche min of meer in evenwicht hielden. En hij (of zij) wiens geest in evenwicht is, is geestelijk gezond. Om deze reden betekent het wegvallen van den arbeid dan ook niets minder dan een aanslag op de geestelijke volksgezondheid. En wanneer men de werkloosheid, één van de meest ernstige gevolgen van de crisis, die de wereld sinds 1930 teistert, nader analyseert, treedt dit duidelijk aan het licht. Uitgeschakeld te worden uit het arbeidsproces toch betekent niet meer voor zichzelf, voor zijn vrouw en kinderen te kunnen zorgen. Vooral wanneer de werkloosheid lang aanhoudt leidt het steeds aangewezen zijn op steunverlening tot verlies van het zelfrespect en kweekt dit een bedenkelijk minderwaardigheidsgevoel. Een en ander heeft funeste gevolgen voor het huwelijks- en gezinsleven en daarom voor de gemeenschap, want het gezin, door het huwelijk tot aanzijn geroepen, is nog altijd de eenheid, de cel, waaruit de maatschappij is opgebouwd.

terugkomen, ook in onze Gereformeerde Kerken, geheel of ten deele, den geestelijken achtergrond vormen van het verschijnsel der mindere nataliteit, dat óók den groei van ons gereformeerd leven bedreigt.

In een volgend artikel stellen we ons voor te bespreken, aan welke eischen een goede kerkelijke statistiek dient te voldoen.

's Gravenhage.

C. GUIJT.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus. (XI.)

138. Maar waarom zijn onze werken niet de gerechtigheid, of een deel der gerechtigheid, die voor God geldt?

Omdat alle onze werken vóór de wedergeboorte zonden zijn.

En ofschoon wij na de wedergeboorte goede werken beginnen te doen, hebben zij toch, zoolang wij in dit leven zijn, altijd eenig gebrek bij zich. De Wet Gods onderwerpt echter aan de vervloeking allen, die niet in alles volmaakt aan haar gelijkvormig zijn. Derhalve hoe klein ook 't deel der gerechtigheid mag zijn, dat wij aan onze werken toeschrijven, uit dezen hoofde zal het goddeloos en verminkt zijn, en daarom in 't gericht Gods niet kunnen bestaan.

139. Voorts, daar aan de goede werken zoo dikwijls tijdelijke en eeuwige belooning beloofd worden, verdienen zij dan niemant bij God?

De goede werken van geen enkel schepsel, uitgezonderd alléén de gehoorzaamheid van Christus, kunnen ook maar iets bij God verdienen. Want ofschoon wij alles zouden gedaan hebben, wat wij moesten doen, zouden wij toch nog onnutte slaven zijn, en meer verschuldigd zijn, dan door ons zou gedaan zijn; God echter zou ons niet het minste verschuldigd zijn. De belooning volgt derhalve op de goede werken volgens de Goddelijke beloften, geenszins als verschuldigd of verdiend, maar als onverdiend en uit barmhartigheid geschonken.

140. Maar indien de goede werken dan niets tot onze gerechtigheid bijdragen, kunnen wij dan gerechtvaardigd worden, ofschoon er geene in ons gevonden worden?

Geenszins.

R.

G. B.

Hulp opleiding predikant Argentinië.

In vriendelijken dank ontving ik voor hulp opleiding predikant Argentinië:

f1.— van W. V. Jz. te Rozenburg. f3,50 van Ds H. V. te L. e.a. f10.— van L. v. W. te L. f15.— van H. de B. te R. f5.— van mej. P. J. te O. f10.— van mevr. wed. v. S. te A.

Met blijvende aanbeveling.

K. SCHILDER,

Giro 127278.

P.S. Verantwoording verleden week stond onder Persschouw.

K. S.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Kleingeloof.

IV.)

In de vorige artikeltjes over bovenstaand onderwerp zagen wij, dat, wat wij gewoonlijk kleingeloof noemen, iets geheel anders is, dan wat de Bijbel met dit woord bedoelt.

Wat de Bijbel „kleingeloof“ noemt is inderdaad geloof; alleen de greep van dat geloof is nog niet wijd genoeg; de blik van dat geloof reikt nog niet ver genoeg.

Als wij spreken over „klein-gelooften“, dan hebben wij menschen op het oog, bij wie geloof en ongelooft elkander afwisselen; of zulken, die voortdurend verkeerden in den toestand van: „ik zou het wel willen gelooven, maar ik durf niet, ik kan niet“.

1) Dit artikel moest wegens plaatsgebrek enkele weken wachten.

Wat allereerst het huwelijksleven betreft, heeft Hijmans er terecht op gewezen, dat het huwelijk niet alleen is een voortplantings- en opvoedings-gemeenschap, maar ook een arbeidsgemeenschap²⁾; de arbeid van den man staat in dienst van den arbeid van de vrouw; de arbeid van de vrouw staat in dienst van den arbeid van den man; en hun beider arbeid staat in dienst van gezin en samenleving. De arbeid is derhalve een belangrijk, integreerend deel van het huwelijk zelf en daarom zal met het ontbreken van den arbeid van den man het huwelijk zelf gevaar lopen. Bovendien: ledigheid is des duivels oorkussen; niets doen is ook een oorzaak tot zonde. Vooral op sexueel gebied komt dit tot uiting, omdat bij de werkloosheid juist de normale afleiding van de sexuele behoeften door ingespannen arbeid ontbreekt. Vandaar dat menige werkloze, den geheelen dag langs de straat slenterend, door de begeerlijkheid der oogen is verleid en van het pad der kuisheid afgleden.³⁾

Maar ook het gezinsleven ondervindt de gevolgen der werkloosheid niet uitsluitend in materieel opzicht. Het feit b.v., dat de vader leeft van de in-

2) Vgl. Geschriften van de Ned. Herv. Vereeniging voor geestelijke volksgezondheid, III, blz. 63-64.

3) Vgl. ook Dr A. C. Drogendijk: Huwelijksvragen van dezen tijd. Orgaan van de Chr. Vereeniging van Natuur- en Geneeskundigen in Nederland, 1937, afl. 2, blz. 1-2.

POPULAIR-WETEN- [SCHAPPELIJKE SCHETSEN]

Geestelijke volksgezondheid.

VII.

Verandering op cultureel gebied.

Maar niet alleen de wetenschap, ook het cultuurleven heeft in menig opzicht een verandering ondergaan.

Daar is allereerst de diepgaande verandering in aard en betekenis van het arbeidsproces, de verindustrialisering van ons gemeenschapsleven. De arbeid is verplaatst uit de sfeer van het gezin en de werkplaats naar de fabriek, het kantoorgebouw en het groote magazijn. De sfeer van rust en kalmte heeft plaats gemaakt voor die van onrust en gejaagdheid. Daarbij komt de vergaande rationalisering¹⁾ van het bedrijfsleven. Maakt dit op zichzelf reeds den arbeid in vele gevallen minder aangenaam, vooral de sterk doorgevoerde mechanisering van de industrie heeft den arbeid

1) Uitwerking van het economisch principe, dat gestreefd moet worden naar het grootste effect bij het kleinste offer.

Het is
God en
getroffen
Zelfs
beeld v
vinden
Ik den
die zegl
hulp".
Duide
Als hij
heid te
uit mijn
mijn-ge
Maar
of van
gelooven
hier he
Nog e
teekend
aanvaar
zeggen:
Waar
schen, c
Gods zij
De Sc
En nu
der gem
inneemt
ambtelij
da men
men me
Daaru
leven de
zijn, da
des Wo
Tegelij
over de
looven".
"half" g
Wij zij
aangaan
in het l
een soo
„Och,
zij he
hoeven
getroost
kenmerk
beschou
Het g
moeten
dat die
lijk zijn
ja, dat
trederh
Zelfs
stellen
weer ni
gelooven
het sta
Dat d
te wor
Zeker
ellende
Maar
En ev
zonde t
„wat zi
gij het
twijfelaa
Evenve
nen me
iets, da
Dat
onder
sterken
Al de
zonde.
Wij h

komster
vrouw
En geen
hier on
schen c
andere
worden
de saan
gaan. I
meer k
zin. We
alleen
maar di
houd v
tot een
lasten c
De or
verder
z.g.n. d
aantal
werklo
4) De
aan zelf
prikkelba
zij onger
telijkhe
neigingen
vuldig s
vernien